

De smidsfamilie Boone door de eeuwen heen (slot)

De laatste smid, Liza Boone, is een bijzonder verhaal met een bijzonder einde

Door: Johan Vermeulen, Meteren

Smidsknecht Laurus Boone trouwde in 1880 met Pietje Rozendaal. Hij woonde in Schore en werkte in militaire dienst aanvankelijk als hoefsmid, maar ging door een bedrijfsongeval aan de slag als boerenknecht. Zijn krachtige bekering en zijn roeping tot predikant veranderden zijn leven totaal. Hij ontwikkelde zich tot vooraanstaand predikant. Zoon Eliza zette het familieambacht tot begin 1924 voort.

Laurus' vrije leventje begon in het voorjaar van 1877 toen hij als leerling hoefsmid in huis kwam bij Marien van Boven en Betje Lepoeter. Hij had er een baan met kost en inwoning. De smidsesfeer was vertrouwd, de schroeilucht van ijzer op paardenzool vormde zo'n beetje de huislucht, en de gloed van het smidsvuur gaf letterlijk en figuurlijk een warm gevoel. Hij was 's winters bezig met het repareren van boerenwagens, ploegen, gereedschappen, potten, pannen, sloten en alles wat op ijzer leek. Hij smeedde wagenwielen, hekwerken en kleine en grote poorten. Hij zaagde, sleep, hamerde, vijlde, sjouwde en zweette. 's Zomers was hij vooral met paarden aan de gang. Hij wrikte oude ijzers los, bekapte de draagrand, greep met een tang de roodgloeiende ijzers uit het vuur en ging die zetten. Hij controleerde of het ijzer de bruin geschroeiende hoef overal raakte en monteerde het op de hoef. Een kwastje olie erover en het paard stond er als met gepoetste schoenen bij.

Smid bij de infanterie

Onverwacht verscheen het arbeidersweesje Pieterella (Pietje) Rozendaal als een zonnetje in Laurus' lichte leventje. Ze trouwden in Kapelle in het voorjaar van 1879. Uitnodigingen hoefden ze niet te sturen en bloemen en kleren niet te kopen: meer dan een jurkje en een werkpak hadden ze niet. Ze haalden hun boterbriefje, dronken een kop koffie en gingen 's middags weer aan het werk. Met die rijkdom vertrokken ze naar Schore.

Laurus kreeg begin 1880 de dringende uitnodiging op de mat om zijn dienstplicht te vervullen. Hij moest aantreden in Vlissingen in de toen nog vrij nieuwe Willem III kazernes, die 366 soldaten kon bergen. Hij was ingedeeld bij het Derde Regiment Infanterie en stond er te boek als smid. Hierbij kwam dat Pietje zwanger was van hun tweede kindje, Eliza, genoemd naar opa Rozendaal.

Laurus werkte tijdens zijn diensttijd als hoefsmid, zo staat het in het militieregister. Dat was logisch, want het leger gebruikte paarden voor vervoer van soldaten, munitie en artillerie. De kazernes beschikten over een hoefsmederij en over afzonderingsstallen voor zieke paarden en voor paarden met besmettelijke ziekten. En dus kwam Laurus' vakkennis goed uit. Wel werd tijdens zijn dienstperiode genoteerd dat hij 'een lichaamsgebrek' had opgelopen. Hij heeft wellicht een bedrijfsongeval opgelopen waardoor hij ander werk moest zoeken, anders zou het niet zo nadrukkelijk zijn vastgelegd. In het najaar van 1881 zat zijn diensttijd erop en begon zijn leventje als boerenknecht of los arbeider.

Laurus, de bekendste smid

Laurus kwam krachtig tot bekering en deed in de winter wat vrijwilligerswerk. Hij waakte begin in 1887 wat nachten bij een ernstig zieke slagersvrouw en fungeerde als drager op haar begrafenis. De hervormde kerk van Schore was vacant en net die keer kwam een predikant niet opdagen en

De hervormde kerk van Schore, waar Laurus Boone zijn preektochten in 1887 begon. Op de voorgrond de klapbank, waar het dorpsnieuws werd uitgewisseld.

de rouwfamilie vroeg Boone om hun rouwdienst te leiden. Dat beviel zo goed, dat hij ook de volgende begravingen ging verzorgen. De burgemeester vroeg hem namens de hervormde kerkenraad van Schore om te catechiseren en kerkdiensten te leiden. Laurus voelde zich steeds meer geroepen om Gods Woord te spreken en preekte als vrije voorganger steevast in 'de Tente der samenkomst' van de smid Cornelis Dominicus in Kattendijke. Hij sloot zich aan bij de ledeboeriaanse gemeente van Yerseke, kreeg er direct preekbevoegdheid, en werd lerend ouderling in Borssele (1889-1890) en het grote Krabbendijke (1890-1899). Ds. David Janse bevestigde hem Tweede Kerstdag 1899 tot predikant van Terneuzen. Hij was enkele jaren de enige predikant van zo'n 22 vacante gemeenten tot in het verre Drenthe toe, en sprak ook nog eens in meerdere losse groepen en gezelschappen. Hij was een geliefd prediker en kreeg meerdere beroepen, ook herhaaldelijk uit Paterson onder de rook van de metropool New York. Maar ds. Boone verhuisde in 1904 naar Sint-Philipsland en bleef er tot zijn sterven in 1935. Zijn gemeente groeide in dertig jaar van 800 naar maximaal 1218 zielen. Hij preekte op 98 plaatsen, soms dertig keer per maand, bevestigde Willem Blaak op 12 september 1934 als zijn opvolger en stierf op 25 april 1935. Geboren als onbetekenend smidsjoch werd hij als alom geliefd en geacht prediker door meer dan duizend mensen uit het hele land grafwaarts ge-

dragen. De bekendste smid van Nederland. Lauw Boane.

Liza, de laatste smid

Zoon Marinus werd schoenmaker, eerst in Waddinxveen en later in Bruinisse, en zoon Laurus Pieter werd slager in de Voorstraat van Flupland. De andere zoons, Eliza en Jacobus (Ko), werkten ettelijke jaren als smid in Kijkuit, een minibuurtschap in een soort niemandsland tussen Axel en Hulst, bij de Belgische grens. Eliza was al in Krabbendijke gestart als smidsleerling, heel jong dus, en bij zijn trouwen met Maria Romeinsen in 1905 naar Kijkuit verhuisd. De 13-jarige Ko was zijn grote broer Liza drie maanden later achterna

Eliza was de laatste smid uit deze Boone-tak.

Ds. Laurus Boone in het traditionele ambtskostuum. De foto is uit 1915; hij was toen 55 jaar.

Als je me een kwartje geeft ...

Een wat vreemde man liep een smederij binnen, terwijl de smid een gloeiend hoefijzer onderhanden had. De smid vermoedde dat de bezoeker op vakgeheimen uit was en hield hem het gloeiende ijzer dreigend onder de neus. Maar de man zei kalm: 'Ik ben helemaal niet bang voordat ding, als je me een kwartje geeft dan lik ik eraan.' De smid wilde dat wel eens meemaken en gaf de uitdager alvast een kwartje. Die likte eraan, bedankte de smid voor de royale gift en liep naar de herberg om op diens gezondheid te drinken.

gereisd. Ko woonde bij zijn trouwen met Adriana le Duc in 1913 in Middelburg en stond de rest van zijn leven genoteerd als bankwerker.

De laatste smid, Liza, is een bijzonder verhaal met een bijzonder einde. Veel toekomst bood het verlaten Kijkuit niet, maar Liza's kon zijn smidsavonturen minstens zeventien jaar rekken. Hij ging in de zomer van 1922 terug naar Sint-Philipsland, een beetje als een verloren zoon, en werkte een jaar als smid, loodgieter en handelaar in ijzerwerk, kachels en haarden. Mogelijk vanuit het schuurtje rechts naast het kerkgebouw in de Achterweg, waarin nadien Willem Faasse zijn smidswerk deed. Liza staat officieel genoteerd als smid, hoewel zonder travalje, en verzorgde in 1923 bij vaders kerkuitbreiding het loodwerk, zinkwerk, mastiek- en ijzerwerk voor 475 gulden. De aanbouw heette 'het nieuwe stik' en doet dat na honderd jaar nog steeds. Liza werd half december ernstig ziek thuisgebracht en vader Boone kreeg zondag erna op de preekstoel zoveel van de liefde van God te ervaren, dat hij zijn preek voortijdig moest afbreken en met zijn handen omhoog alleen nog kon stamelen: 'O God, Heere Jezus, ik heb U zo lief, o, ik heb U zo lief.' Die goddelijke liefde duurde de hele week; het eten ging onaangeroerd van tafel en dominee vreesde onder die hemelse liefde te bezwijken. Zijn vrouw fluisterde tegen Liza's vrouw: 'Ik vrees dat we allebei weduwe gaan worden.' Liza's ziekte zette door en meerdere vrienden, ook schilder Johan Vermeulen, waakten bij zijn bed. Hij stierf op zondag 13 januari 1924 een paar minuten voor het begin van de middagkerkdienst. Vader kon de dienst niet afzeggen omdat hij acht kinderen moest dopen en de ouders al in de kerk zaten. Hij kondigde af dat Liza zojuist was overleden, doopte de kinderen en sprak geen preek maar alleen een gebed uit. De rouw lag over de gemeente uitgespreid en ook in stoere mannenogen blonken tranen. Woensdag 16 januari brachten de zestigers Laurus en Pietje hun vijfde kind naar het graf: Liza, nog maar 42 jaar, in de fleur van zijn leven. De smid Willem Faasse smeedde in Liza's plaats het ijzeren kerkdeurhek, het sluitstuk van de kerkuitbreiding, en wel voor 59 gulden. Schilder Vermeulen had vijf uur van 30 cent nodig om het hekwerk in te smeren met vier ons 'zuivere loodme-nieverf', te gronden en te lakken. Op 6 februari tekende Liza's weduwe de factuur voor voldaan: wed. M. Boone-Romeinsen. Die keurige krabbel sloot het laatste smidswerk van de Boones op papier af.

De geheimen foetsie

Het smidsambacht was rond 1775 in Middelburg begonnen, of mogelijk al eerder bij Arjoan in Kloetinge of bij Janis in Nieuwdorp, en na minstens anderhalve eeuw in Flupland beëindigd. Het was geen beroep of vak, maar een ambacht, want het ging erom hoe de Boones hun werk deden. Logier, Johannes, Marinus, Laurus en Eliza hadden gezamenlijk duizenden paarden beslagen en onafzienbare rijen karren en koetsen op de weg gehouden. Ze hadden allerhande hang- en sluitwerken gesmeed, hekwerken en afrasteringen gefabriceerd, en tussen hamer en aambeeld de meest ingewikkelde ijzercreaties laten ontstaan. Elk product was met kennis en kunde vervaardigd en geen twee werkstukken waren hetzelfde. Maar het vuur ging niet meer aan, het licht was al uit, de deur bleef dicht, de smidsgeheimen waren foetsie en smederij Boone was geschiedenis.